

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania P. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację odwołującego się P. C. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 14 czerwca 2017 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Odwołujący się zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Skargę oparł na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i zastosowanie przepisu: 1/ art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), polegające na oparciu decyzji w przedmiocie odebrania prawa do renty ubezpieczonemu w trybie nadzoru na podstawie art. 107 zamiast na mocy art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 2/ art. 114 ust. 1 pkt 1

ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez uznanie, że dowody zebrane przez organ rentowy oraz przedstawione przed sądem mają charakter nowych dowodów i nowych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji z czerwca 1998 r., co w konsekwencji skutkowało wzruszeniem tej decyzji i utratą przez ubezpieczonego prawa do świadczenia.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego w K., zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów art. 107 i art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w sytuacji zmiany decyzji w trybie nadzoru, ponieważ wydanie decyzji na podstawie art. 107 powołanej ustawy może prowadzić do wzruszania przez ZUS prawomocnych decyzji administracyjnych z pominięciem przepisu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który w założeniu wymaga spełnienia aż trzech przesłanek, tj. nowych dowodów lub nowych okoliczności, istniejących przed wydaniem decyzji, a nadto mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymagania formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania wraz z jego uzasadnieniem. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w

powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie

sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Brak jest potrzeby wykładni powoływanych przez skarżącego przepisów z uwagi na istniejące już w tym zakresie, bogate orzecznictwo sądowe. W judykaturze wskazuje się, że w polskim systemie świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu niezdolności do pracy nie jest znana instytucja renty dożywotniej, tj. prawa do renty niezależnego od zmiany okoliczności istniejących w chwili jej przyznania. Nie można więc twierdzić ani o swoistej niewzruszalności prawa do renty, ani o niepoddawaniu tego prawa jakiegokolwiek weryfikacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2018 r., I UK 179/17, LEX nr 2519343). Naturalną konsekwencją konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo jest więc wyposażenie organów rentowych w uprawnienie do badania, czy nadal zachodzą niezbędne warunki tego prawa. Stosownie do art. 107 ustawy o emeryturach i rentach FUS, ulega ono zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie. Oznacza to, że dopuszczalne jest przeprowadzanie badania lekarskiego na wniosek lub z urzędu w celu ustalenia zmiany stopnia niezdolności do pracy, braku tej niezdolności lub jej ponownego powstania. Zawarta w tym przepisie regulacja wprowadza zasady aktualizowania decyzji ustalających prawo do świadczeń w relacji do stanu faktycznego, które stanowią efekt zmienności stanu niezdolności do pracy jako przesłanki (ryzyka) ubezpieczenia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2013 r., III UK 66/12, LEX nr 1619366; z dnia 17 kwietnia 2014 r., I UK 378/13, LEX

nr 1477427; z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 292/13, LEX nr 1620567; z dnia 2 marca 2017 r., I UK 100/16, LEX nr 2258057).

Takie uprawnienie daje organom rentowym właśnie art. 107 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a nie art. 114 ust. 1 tej ustawy, który służy innym celom (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 r., II UKN 519/01, niepublikowany; z dnia 19 kwietnia 2006 r., II UK 143/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 166 i z dnia 30 października 2012 r., I UK 205/12, niepublikowany oraz uchwała z dnia 12 grudnia 2011 r., I UZP 7/11, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 123). Stosunki prawne ubezpieczenia społecznego oparte na spełnieniu się ryzyka niezdolności do pracy są równocześnie oparte na regule, że zmiana okoliczności zawsze otwiera drogę do ponownego rozpoznania sprawy. Co do zasady więc, w stosunkach ubezpieczeń społecznych warunki do świadczeń mogą być badane w każdym czasie, a od wyniku tego badania zależy albo nabycie prawa do świadczeń w nowej sytuacji faktycznej, albo wstrzymanie do czasu ustalenia dalszego spełniania warunków, albo ustanie prawa. Możliwe jest także - bez względu na powagę rzeczy osądzonej - wzruszanie ustaleń stanowiących podstawę prawomocnych orzeczeń przyznających prawo do świadczeń w drodze nowej decyzji organu rentowego (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 nr 3, poz. 48 i z dnia 3 października 1996 r., II UZP 18/96, OSNAPIUS 1997 nr 7, poz. 117; wyroki z dnia 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987 nr 12, poz. 212 i z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 231/99, OSNAPIUS 2000 nr 19, poz. 734 oraz postanowienia z dnia 19 stycznia 1984 r., II URN 131/83, OSNCP 1984 nr 10, poz. 177 i z dnia 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96, OSNAPIUS 1997 nr 17, poz. 328), z wyłączeniem tylko tych orzeczeń, których podstawa faktyczna nie została ustalona *rebus sic stantibus* (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 września 1998 r., II UKN 373/98, OSNAPIUS 1999 nr 21, poz. 702; z dnia 28 maja 2002 r., II UKN 250/01, OSNAPIUS - wkładka 2002 nr 16, poz. 3 oraz z dnia 18 lutego 2003 r., II UK 139/02, OSNP 2004 nr 7, poz. 128). Dzieje się tak dlatego, że zaniechania kontroli niezdolności do pracy nie można pogodzić z art. 101 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przewidującym ustanie prawa do świadczeń wraz z ustaniem któregokolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa, oraz z powoływanym wcześniej art. 107 tej

ustawy. Prawo do renty przysługuje więc dopóty, dopóki spełniane są warunki, od których ustawodawca uzależnia prawo do tego świadczenia, zaś uprawniony musi wykazywać, że spełnia je nadal, między innymi poddając się badaniom lekarskim. Nie ma z kolei podstawy prawnej do zachowania renty z tytułu niezdolności do pracy przez osobę, która nie wykazała niezdolności do pracy.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podkreślił, że przedmiotem postępowania było prawo odwołującego się P. C. Do renty z tytułu niezdolności do pracy, które to prawo zostało wnioskodawcy wstrzymane zaskarżoną decyzją z dnia 30 października 2014 r. od wskazanej w niej daty 1 grudnia 2014 r. Przedmiotem zaskarżonej decyzji było bieżące uprawnienie wnioskodawcy do świadczenia rentowego, a zatem weryfikacja tego prawa na przyszłość w oparciu o art. 107 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (uzasadnienie wyroku s. 5). W postępowaniu dowodowym odnośnie do stanu zdrowia odwołującego się i jego zdolności do pracy wypowiedziało się, poza lekarzem orzecznikiem i komisją lekarską ZUS, pięciu biegłych sądowych właściwych specjalności, którzy w zgodnej konkluzji ocenili, że aktualny stan zaawansowania rozpoznanych u wnioskodawcy schorzeń nie sięga granic częściowej niezdolności do pracy. Sąd Apelacyjny uznał opinie biegłych za wyczerpujące, bez sprzeczności bądź niejasności, a zawarte w nich wnioski – za uzasadnione w sposób wszechstronny i szczegółowy (uzasadnienie wyroku s. 7). Sąd Najwyższy jest zaś związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.